

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

SLUŽBA ZA TRANSPARENTNOST,
INTEGRITETO IN POLITIČNI SISTEM

Tržaška cesta 21, 1000 Ljubljana

T: 01 478 87 11

F: 01 478 83 31

E: gp.mju@gov.si

I: www.mju.gov.si

Urad Vlade RS za komuniciranje
gp.ukom@gov.si

Številka: 010-356/2015/2
Datum: 4.12.2015

Zadeva: Predlagam.vladi.si predlog 4345: Kdo naj se ukvarja s politiko
Zveza: Vaš dopis št. 092-109/2013/2 z dne 26.10.2015

Ministrstvo za javno upravo je dne 27.10.2013 v preučitev in pripravo odgovora prejelo predlog državljana, da bi se s politiko ukvarjali izključno ljudje, ki so predhodno na ustreznih področjih v gospodarstvu ali družbenih dejavnostih resnično dosegli pomembne uspehe in si zaslužijo spoštovanje javnosti. Hkrati se zavzema za popolnoma brezplačno izvrševanje političnih funkcij, saj politika po mnenju državljana ne bi smela biti vir zaslužka, osebe, ki bi se ukvarjale s politiko, bi si namreč s svojim strokovnim in absolutno poštenim delom že vnaprej zagotovile existenco.

Ustava Republike Slovenije¹ (v nadaljevanju: Ustava) v 44. členu vsakemu državljanu daje pravico, da v skladu z zakonom neposredno ali po izvoljenih predstavnikih sodeluje pri upravljanju javnih zadev. Ena od pomembnih človekovih pravic in svoboščin, določenih v Ustavi, je tudi pravica do zbiranja in združevanja (42. člen Ustave), ki omogoča demokratično oblikovanje politične volje državljanov in državljanek in je konkretizirana v določbah Zakona o političnih strankah² (ZPoIS). Pravica do zbiranja in združevanja, ki vključuje tudi pravico do ustanavljanja političnih strank in njihovega delovanja, pomeni izhodišče in zagotovilo za sistem političnega pluralizma, to je za večstrankarski politični sistem, brez katerega svobodna demokratična družba ne more obstajati. V omenjeni določbi Ustava hkrati določa razloge, zaradi katerih so možne zakonske omejitve navedenih pravic (varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezni), prav tako pa izrecno določa, kdo ne more biti član političnih strank – poklicni pripadniki obrambnih sil in policije.

V slovenskem pravnem redu velja načelo splošne in enake volilne pravice, ki se ne ozira na narodnostno, rasno, ekonomsko ali drugo pripadnost in pri kateri ima glas vsakega volivca enako vrednost. Volilna pravica državljanov nosi svoje temelje v 43. členu Ustave, kar jo uvršča med človekove pravice in svoboščine, katere se uresničujejo neposredno na podlagi Ustave in pri katerih zakon zgolj podrobneje ureja njihovo uresničevanje. Začasna omejitev teh pravic je

¹ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90, 97, 99.

² Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 103/07, 99/13 in 46/14.

na podlagi 16. člena Ustave možna izključno v vojnem ali izrednem stanju. Volilna pravica vsebuje tako aktivni (pravica, da volim) kot pasivni del (pravica, da sem izvoljen). Pravico biti izvoljen za poslanca ima državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil osemnajst let starosti. Prva omejitev splošne pasivne volilne pravice, ki izhaja že iz same Ustave (drugi odstavek 43. člena) in ki je določena v Zakonu o volitvah v državni zbor (ZVDZ)³ je torej starost. Nadalje se omejitve v okviru 7. člena ZVDZ nanašajo na osebe, ki jim je bila zaradi duševne bolezni, zaostalosti ali prizadetosti popolnoma odvzeta poslovna sposobnost ali podaljšana roditeljska pravica staršev ali drugih oseb čez njihovo polnoletnost ter niso sposobne razumeti pomena, namena in učinkov volitev. Sodišče v postopku za odvzem poslovne sposobnosti ali podaljšanja roditeljske pravice čez polnoletnost posebej odloči o odvzemu pravice voliti ali biti voljen. Omejevanje ustavno zagotovljene pasivne volilne pravice Ustava in zakonodaja določata predvsem še v primerih nezdržljivosti opravljanja funkcij v zakonodajni, izvršilni in sodni veji oblasti z opravljanjem drugih funkcij in nekaterih dejavnosti (npr. 133. člen Ustave), v primerih že omenjene pripadnosti obrambnim silam in policiji, zahtevanega slovenskega državljanstva itn. Izvzemajoč navedene izjeme tudi Zakon o poslancih⁴ (ZPos) v 5. členu med drugim navaja, da se nikogar ne sme ovirati pri kandidiranju za poslanca.

Ustavna ureditev uvaja poslanca kot poklicnega politika (*»Poslanci opravljajo funkcijo poslanca poklicno«*, 3. člen ZPos), ki se mora praviloma v celoti posvetiti parlamentarnemu delu, zato ne more oziroma tudi ne sme opravljati še drugih poklicnih funkcij in del. Takšen je tudi sicer prevladujoč položaj poslancev v sodobnih parlamentarnih ureditvah. Ustava med drugim določa, da poslanci državnega zbora dobivajo plačo ali nadomestilo, ki sta določena z zakonom (*»Poslanec ima pravico do plače«*, 23. člen ZPos). V vsakem primeru ima torej poslanec pravico, da za svoje delo dobiva plačo, katere višino določi državni zbor, kot tudi nadomestila ter druge pravice, ki jih imajo zaposleni.⁵

Poseganje v pasivno volilno pravico, kot jo predlaga državljan v svoji pobudi, bi lahko bilo protiustavno in nedemokratično, pasivna volilna pravica je namreč lahko omejena zgolj na podlagi pogojev, že vnaprej zapisanih v Ustavi in zakonodaji. Volivcem ostaja možnost sankcioniranja slabega dela poslancev ravno z uporabo aktivnega dela ustavno varovane volilne pravice, nenazadnje je volja volivcev tista, ki odloča, kateri politični stranki ali kandidatu bo poklonila svoj glas ter tako prispevala k splošni podobi slovenskega političnega prostora.

S spoštovanjem,

Pripravila:
Monika Horvat
svetovalec - pripravnik

mag. Mateja Prešern
vodja službe

³ Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo in 54/07 – odl. US.

⁴ Uradni list RS, št. 112/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 39/11 in 48/12.

⁵ I. Kavčič, F. Grad, Ustavna ureditev Slovenije, GV Založba, 2008, str. 243.